

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la recursul împotriva încheierii

în cauza penală privind învinuirea lui

Dumitru Baran

(art. 264¹ alin. (4) lit. Cod penal)

(Dosarul nr. 1r-15/24

Nr. PIGD 1-22076213-01-1r-16082024)

Principiile de interpretare a legii; Încheierea privind obligarea inculpatului de a nu părăsi țara poate fi contestată separat cu recurs; Măsura preventivă aplicată nu a urmărit un scop legitim prevăzut de art. 176 alin. (1) Cod de procedură penală.

10 octombrie 2024

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților cererea de recurs înaintată de avocatul Sergiu Mițăblîndă împotriva încheierii curții de apel privind aplicarea măsurii preventive,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Vladislav Gribincea, *Președinte,*

Ghenadie Eremciuc,

Lilia Roic-Botezatu, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 28 martie 2024, Judecătoria Cahul, sediul Cantemir I-a găsit vinovat pe Dumitru Baran de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264¹ alin. (4) Cod penal și i-a fost aplicată pedeapsă sub formă de patru luni de închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. Fapta incriminată inculpatului a fost comisă la 19 martie 2022. În urma testării alcoolscopice, a fost constatată o concentrație de 1,04 mg/1 alcool pur în aerul expirat. Instanța a stabilit că, având în vedere dispoziția nr. 3 a Comisiei pentru Situații Excepționale, termenul de tragere la răspundere penală în această cauză expiră la 04 aprilie 2024. Cauza a fost examinată în instanța de fond în lipsa inculpatului, ultimul solicitând la 23 februarie 2024 examinarea cauzei în lipsa sa.

2. Sentința instanței de fond a fost contestată cu apel de avocatul Sergiu Mițăblîndă, în interesele inculpatului Dumitru Baran.

3. Cauza penală a fost înregistrată pe rolul Curții de Apel Cahul la 25 aprilie 2024. La 27 iunie 2024, în cadrul examinării cauzei în ordine de apel, procurorul în Procuratura de circumscripție Cahul, Dumitru Calendari, a solicitat aplicarea în privința inculpatului a măsurii preventive – obligația de a nu părăsi țara și anunțarea acestuia în căutare. Procurorul a invocat că, la 21 iunie 2024, a fost dispusă aducerea silită a inculpatului pentru ședința de judecată din 27 iunie 2024. Aceasta nu a putut fi executată deoarece inculpatul nu se afla la locul de trai. Potrivit rapoartelor ofițerului de sector, inculpatul s-ar afla în Germania. Acest fapt a fost confirmat și prin informația din baza de date Acces, potrivit căreia inculpatul a părăsit teritoriul țării la 25 februarie 2024. Cu referire la cererea inculpatului de examinare a cauzei în lipsa sa, aceasta nu se răsfrânge asupra examinării cauzei în instanța de apel.

4. La 27 iunie 2024, Curtea de Apel Cahul a admis demersul procurorului și a dispus anunțarea în căutare a inculpatului și a aplicat acestuia măsura preventivă - obligația de a nu părăsi țara pe un termen de 60 de zile. Instanța a indicat că inculpatul cunoaște despre cauza penală, nu a solicitat instanței de apel examinarea cauzei în lipsa sa, iar absența acestuia în instanța de apel duce la tergiversarea examinării cauzei.

5. La 28 iunie 2024, avocatul Sergiu Mîțăblîndă, în interesele inculpatului Dumitru Baran, a contestat cu recurs încheierea Curții de Apel Cahul din 27 iunie 2024 în partea aplicării măsurii preventive. Avocatul solicită casarea acesteia și pronunțarea unei hotărâri noi prin care să fie respins demersul procurorului, în partea ce ține de aplicarea în privința inculpatului a măsurii preventive sub formă de obligație de a nu părăsi țara. Recursul menționează că inculpatului i-au fost încălcate drepturile la un proces echitabil, având în vedere că acuzatorul de stat nu a luat măsuri pentru a stabili locul de aflare al inculpatului înainte de a solicita măsura preventivă. Avocatul invocă articolul 6 din CEDO, care garantează dreptul la un proces echitabil și prezumția de nevinovăție. Apărarea argumentează că nu existau suficiente dovezi pentru a justifica aplicarea unei măsuri preventive. Instanța de apel nu a motivat în mod corespunzător decizia sa, bazându-se pe fapte nesuținute de dovezi clare. Dumitru Baran a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa din motive medicale, care au fost confirmate de avocat. Apărarea consideră că măsura preventivă aplicată este exagerată și că termenul de 60 de zile este inoportun, având în vedere că a expirat termenul de tragere la răspundere penală a inculpatului.

6. La 16 august 2024, recursul a fost distribuit aleatoriu judecătorilor Anatolie Țurcanu (raportor), Ghenadie Eremciuc și Lilia Roic-Botezatu. Prin Legea nr. 239/2024 din 13 septembrie 2024 (în vigoare din 26 septembrie 2024) au fost introduse modificări în Legea nr. 65/2023. Art. 18 alin. (1) din Legea nr. 65/2023 a fost completat cu prevederea conform căreia, în perioada examinării contestației împotriva hotărârii cu privire la eșuarea evaluării externe, judecătorul vizat nu poate emite acte de dispoziție. Prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 387/25 din 02 iulie 2024 a fost constatată eșuarea evaluării externe de către judecătorul Anatol Țurcan. La 08 iulie 2024, Anatolie Țurcan a depus contestație împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii, care încă nu a fost examinată. Prin urmare, începând cu 26 septembrie 2024, judecătorul Anatolie Țurcan nu poate participa la soluționarea recursurilor. Din acest motiv, la 30 septembrie 2024, cauza a fost redistribuită aleatoriu și a fost repartizată judecătorului raportor Vladislav Gribincea.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

7. Articolul 176 alin. (1) Cod de procedură penală prevede:

„(1) Măsurile preventive pot fi aplicate de către procuror, din oficiu ori la propunerea organului de urmărire penală, sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile, susținute prin probe, de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să exercite presiune asupra martorilor, să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, să săvârșească alte infracțiuni ori că punerea în libertate a acestuia va cauza dezordine publică. De asemenea, ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.”

8. Articolul 196 alin. (2) Cod de procedură penală prevede:

„(2) Hotărîrea judecătorului de instrucție sau a instanței cu privire la aplicarea, prelungirea sau înlocuirea măsurii preventive poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară, iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție.”

9. Articolul 321 alin. (5) Cod de procedură penală prevede următoarele:

„(5) Instanța, în cazul neprezentării nemotivate a inculpatului la judecarea cauzei, este în drept să dispună aducerea silită a inculpatului, cu darea în consemn la frontieră, și să-i aplice o măsură preventivă sau să o înlocuiască cu o altă măsură care va asigura prezentarea lui în instanță, iar la demersul procurorului, să dispună anunțarea inculpatului în căutare...”

10. Articolul 329 Cod de procedură penală prevede următoarele:

„(1) La judecarea cauzei, instanța, din oficiu sau la cererea părților și ascultînd opiniile acestora, este în drept să dispună aplicarea, înlocuirea sau revocarea măsurii preventive aplicate inculpatului.

(2) În cazul aplicării arestării preventive, hotărîrea instanței poate fi atacată, în termen de 3 zile, în instanța ierarhic superioară cu recurs, care se va judeca conform prevederilor art.311 și 312, care se aplică în mod corespunzător. ...”

11. Articolul 437 alin. (2) Cod de procedură penală prevede următoarele:

„(2) Încheierile pot fi atacate cu recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor cînd, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.”

12. În perioada relevantă, articolul 264 alin. (1) și (4) Cod penal prevedea următoarele:

„(1) Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similar se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport. ...

(4) Acțiunile prevăzute la alin.(1)–(3), săvîrșite de către o persoană care nu deține permis de conducere sau care este privată de dreptul de a conduce mijloace de transport, se pedepsesc cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore sau cu închisoare de pînă la 1 an.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

13. Prin încheierea Curții de Apel Cahul din 27 iunie 2024, în privința inculpatului a fost aplicată o măsura preventivă non privativă de libertate (interdicția de a părăsi țara) și a fost dispusă anunțarea acestuia în căutare. Recursul se referă doar la aplicarea măsurii preventive.

14. Instanța de recurs, în temeiul art. 448 din Codul de procedură penală, verifică legalitatea și temeinicia încheierii atacate. Instanța verifică dacă a fost aplicată corect legea, dacă instanța a luat în considerație toate faptele relevante și dacă discreția oferită prin lege instanței a fost exercitată corespunzător. Discreția

este exercitată corespunzător când măsura aplicată urmărește scopul legitim pentru care a fost prevăzută de lege și aceasta este proporțională scopului legitim. Spre deosebire la recursurile împotriva deciziilor instanței de apel, examinând recursurile prevăzute de art. 437 Cod de procedură penală, instanța de recurs, în temeiul art. 441 alin. (2) Cod de procedură penală, poate casa actul contestat și din alte motive decât cele invocate în recurs.

15. Instanța de recurs trebuie să stabilească în primul rând dacă această încheiere poate fi atacată separat cu recurs.

16. Conform art. 427 alin. (2) Cod de procedură penală, încheierile pot fi atacate separat cu recurs numai dacă acest lucru este expres prevăzut de lege. Art. 196 alin. (2) Cod de procedură penală prevede că încheierile privind aplicarea măsurii preventive pot fi contestate cu recurs. Pe de altă parte, art. 329 alin. (2) Cod de procedură penală, care se referă la rezolvarea chestiunilor privind măsura preventivă la etapa judecării cauzei, menționează doar contestarea cu recurs a încheierilor privind aplicarea sau neaplicarea arestării preventive.

17. La prima vedere, există o contradicție între art. 196 alin. (2) și art. 329 alin. (2) Cod de procedură penală. Potrivit primei norme, pot fi atacate separat cu recurs încheierile cu privire la aplicarea oricărei măsuri preventive, iar art. 329 alin. (2) Cod de procedură penală se referă doar la atacarea separată cu recurs doar a măsurii cu privire la aplicarea la etapa judecării cauzei a arestării preventive. După cum rezultă din art. 71 alin. (4) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, interpretarea legii se face pentru a stabili voința legiuitorului prin prisma scopului pentru care a fost adoptată (interpretarea teleologică). De asemenea, prevederile legii urmează a fi interpretate conform principiului armoniei și coerenței interne (interpretarea sistemică) și a contextului istoric în care a fost adoptată (interpretarea istorică). La rândul său, interpretarea sistemică cu greu poate fi aplicată eficient fără a recurge la regulile logicii (interpretarea logică). Dacă interpretarea teleologică, sistemică, logică și istorică nu permit stabilirea sensului exact al legii, interpretarea gramaticală urmează a fi aplicată prin stabilirea sensului cuvintelor folosite.

18. Din art. 196 alin. (2) Cod de procedură penală rezultă că încheierea cu privire la aplicarea oricărei măsuri preventive poate fi contestată separat cu recurs. Completul nu a putut stabili din nota de fundamentare a proiectelor prin care a fost introdus și modificat art. 196 alin. (2) Cod de procedură penală că voința legiuitorului a fost de a exclude atacarea separată de hotărârea primei instanțe sau a deciziei instanței de apel a încheierilor privind aplicarea măsurilor preventive neprivative de libertate. Din textul art. 329 alin. (2) Cod de procedură penală de asemenea nu rezultă acest lucru. Ultima normă se referă doar la posibilitatea contestării arestării preventive aplicate la etapa judecării cauzei și nu se referă la celelalte măsuri preventive. Pe de altă parte, având în vedere perioada scurtă pentru care este aplicată măsura preventivă, contestarea încheierii de aplicare a măsurii preventive doar odată cu sentința sau decizia instanței de apel ar putea lipsi recursul

de orice efect util, deoarece la acea dată măsura preventivă ar putea fi expirată deja. În cauza *Riener v. Bulgaria* (2006) §§ 138-143, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o violare a dreptului la un recurs efectiv, coroborat cu articolul 2 din Protocolul nr. 4 la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, din cauza neexaminării efective de către judecători a argumentelor din recursul său împotriva interdicției de a părăsi țara. Din aceste motive, completul conchide că încheierea cu privire la aplicarea măsurii preventive neprivative de libertate poate fi contestată separat cu recurs. O concluzie opusă ar face inaplicabil art. 196 alin. (2) Cod de procedură penală, iar interpretarea unei legi, în principiu, nu poate duce la o concluzie care presupune lipsirea de efect a unei legi.

19. Completul reiterează că, conform art. 176 alin. (1) Cod de procedură penală, măsura preventivă poate fi aplicată doar dacă inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să exercite presiune asupra martorilor, să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, să săvârșească alte infracțiuni ori, dacă punerea în libertate a acestuia va cauza dezordine publică sau pentru asigurarea executării sentinței. Din motivarea încheierii rezultă că măsura preventivă a fost aplicată deoarece inculpatul nu se prezenta la ședințele de judecată, ce tergiversa examinarea apelului. Prin urmare, potrivit curții de apel, interdicția de a părăsi țara a fost aplicată deoarece inculpatul se ascundea de instanța de judecată.

20. Încheierea contestată nu explică de ce măsura preventivă aplicată este proporțională scopului urmărit. Nici procurorul în demersul său nu a explicat de ce această măsură preventivă este necesară. Inculpatul cunoaște despre cauza penală împotriva sa. Apelul este depus de avocatul ales de inculpat, ce implicit confirmă că inculpatul cunoaște despre depunerea apelului. Acest fapt rezultă și din declarațiile avocatului ales. Încheierea a fost emisă pentru a face posibilă examinarea cauzei în instanța de apel în lipsa inculpatului. Apărătorul ales de inculpat era de acord cu examinarea apelului în lipsa inculpatului. De asemenea, inculpatul a solicitat în prima instanță examinarea cauzei în lipsa sa, deoarece era nevoit să plece peste hotare în Italia la un tratament medical. Din această cerere nu rezultă că inculpatul a solicitat examinarea în lipsa sa a cauzei penale doar în prima instanță. Prima instanță a stabilit că termenul de prescripție de tragere la răspundere penală a inculpatului urma să expire la 04 aprilie 2024 și doar apărarea a declarat apel. Aceste circumstanțe nu susțin versiunea că inculpatul se ascunde a instanța de judecată sau că ar putea avea vreun interes de a tergiversa procesul penal după 04 aprilie 2024.

21. Instanța de apel a stabilit că, la 25 februarie 2024, inculpatul a părăsit Republica Moldova și nu a mai revenit în țară. Având în vedere că măsura preventivă este valabilă doar 60 de zile, aplicarea interdicției de a părăsi țara în asemenea circumstanțe are șanse mici de a produce efecte. Mai mult, asigurarea prezenței inculpatului la ședință poate fi asigurată prin cealaltă măsură dispusă -

anunțarea în căutare. Completul cu această ocazie notează că căutarea inculpatului nu este dependentă de aplicarea față de acesta a măsurii preventive.

22. Din motivele de mai sus, completul nu poate identifica un scop legitim prevăzut de art. 176 alin. (1) Cod de procedură penală care ar justifica aplicarea măsurii preventive. Drept consecință, în conformitate cu art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. b) din Codul de procedură penală,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de avocatul Sergiu Mîțăblîndă, în interesele inculpatului Dumitru Baran;

Casează încheierea Curții de Apel Cahul din 27 iunie 2024 în partea aplicării măsurii preventive obligația de a nu părăsi țara în privința inculpatului Dumitru Baran și respinge în această parte demersul procurorului.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Vladislav Gribincea

Judecători

Ghenadie Eremciuc

Lilia Roic-Botezatu